

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

NOVEMBER 2013

**EKONOMIESE EN BESTUURSWETENSKAPPE
MEMORANDUM**

PUNTE: 100

Hierdie memorandum bestaan uit 8 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1**

1.1	1.1.1	C	informele	(1)
	1.1.2	A	R1 260	(1)
	1.1.3	D	$O = A - L$	(1)
	1.1.4	D	verseker die besigheid het die regte vaardighede in die regte hoeveelheid op die regte tyd	(1)
	1.1.5	C	aanbod	(1)
	1.1.6	D	Pravin Gordhan	(1)
	1.1.7	B	die moontlikheid van die verkryging van meer markaandeel	(1)
1.2	1.2.1	Waar		(1)
	1.2.2	Waar		(1)
	1.2.3	Onwaar		(1)
	1.2.4	Onwaar		(1)
	1.2.5	Waar		(1)
	1.2.6	Waar		(1)
	1.2.7	Onwaar		(1)
1.3	1.3.1	G		(1)
	1.3.2	D		(1)
	1.3.3	E		(1)
	1.3.4	F		(1)
	1.3.5	A		(1)
	1.3.6	B		(1)

TOTAAL AFDELING A: 20

AFDELING B

VRAAG 2

- 2.1 2.1.1 200 kledingstukke (1)
- 2.1.2 $500 - 200 = 300$ ooraanbod (1)
- 2.1.3 B verandering in die hoeveelheid aangevra (1)
- 2.1.4 350 kledingstukke (1)
- 2.1.5 R400 (1)
- 2.2 2.2.1 **Besigheidsplan:** Dit is 'n formele dokument wat beskryf die toekomstige strategie en finansiële ontwikkeling van die besigheid. Dit toon 'n duidelike idee van waarheen die eienaars (besigheid) mik. Dit het ten doel om mense te oortuig buite die besigheid dat die maatskappy 'n goeie kans op sukses het. (2)
- 2.2.2 **Bemarkingsnavorsing:** Om uit te vind van moontlike kliënte se behoeftes en voorkeure, en of hulle is bereid is om die produk of diens teen die voorgestelde prys te koop. (2)
- 2.2.3 **Kommunisme/Bevel-ekonomie:** 'n Ekonomiese stelsel waarin alle eiendom en hulpbronne besit en beheer word sentraal deur die regering en die regerende politieke party. (2)
- 2.2.4 **Uitvoere:** Goedere en dienste wat in 'n mens se land geproduseer word en aan verbruikers in 'n ander land verkoop word. (2)
- 2.3
- Verbruikers en produsente word bymekaar gebring in die mark vir goedere en dienste en die mark vir die faktore van produksie.
  - Interaksie in hierdie markte veroorsaak goedere, dienste, en geld om in verskillende rigtings te vloei.
  - Verbruikers ontvang inkomste van ondernemings in ruil vir die gebruik van die faktore van produksie.
  - Hulle kan hul inkomste gebruik om plaaslike goedere en dienste vanaf produsente te koop.
  - Produsente koop die dienste van die faktore van produksie van die verbruikers ten einde die goedere en dienste te produseer.
  - Die produsente verkoop dan hul goedere en dienste aan verbruikers. (6 x 1) (6)

VRAAG 3

- 3.1 3.1.1
- Onderwysers moet opgelei word. ✓
  - Skole benodig infrastruktuur soos klaskamers, toilette, sportvelde en toerusting. ✓
  - Skole moet gebou word. ✓ (3 x 1) (3)
- 3.1.2
- Maatskaplike dienste ✓
  - Ongeskiktheidstoelae ✓
  - Ouderdomspensioene ✓ (Enige 2 x 1) (2)
- 3.1.3
- Bou meer as 'n miljoen huise. ✓
  - Herverdeling van grond aan grondlose mense. ✓
  - Voorsien skoon water en sanitasie aan almal. ✓
  - Voorsien elektrisiteit aan 2,5 miljoen nuwe huise. ✓
  - Voorsien toegang vir bekostigbare gesondheidsorg en telekommunikasie. ✓ (Enige 3 x 1) (3)
- [8]**

TOTAAL AFDELING B: 27

AFDELING C**VRAAG 4**

- 4.1
- Daar is geen kontant in die kontantboks. ✓
  - Daar is 'n ooraanbod van voorraad. ✓ (Enige relevante antwoord.) (2 x 1) (2)
- 4.2
- Hulle moet hul finansies beter te beplan – trek miskien 'n begroting op. ✓
  - Moet bepaal hoeveel sap word deur die mark vereis word. ✓
  - Vind 'n meer geskikte manier vir die verspreiding van die sap. ✓
- (Enige 2 x 1) (2)
- 4.3
- Dring daarop aan dat meer beplanning gedoen word. ✓
  - Die bestuurder sal wil sien waar die geld wat belê word bestee word ✓
- (Enige relevante antwoord.) (2 x 1) (2)
- 4.4
- Hulle sal die behoeftes van die mark ken/weet. ✓
  - Hulle sal die beste prys weet waarteen die produk verkoop moet word. ✓
  - Hulle sal adverteer om hulle teikenmark te bereik, d.w.s hulle sal in staat wees om nuwe maniere te ontwikkel vir die verspreiding van die produk. ✓
  - Hulle kan 'n geprojekteerde inkomstestaat opstel om te sien of die idees lewensvatbaar is. ✓
  - Hulle verskaffers verbeter en beter maniere vir die behoud van die produk vind. ✓
  - Hulle kan die produk op meer geskikte maniere verpak. ✓
  - Hulle kan goedkoper en beter maniere verkry om die sap te produseer. ✓
- (Enige 4 x 1) (4)
- 4.5
- Doelstellings van die besigheid ✓
- Lewensvatbaarheidstudie ✓
- Bemarkingsplan ✓
- Finansiële plan (Geprojekteerde Inkomstestaat) ✓
- Bestuur ✓
- (5 x 1) (5)

[15]

VRAAG 5: TRANSAKSIEONTLEDING, JOERNALE EN ALGEMENE GROOTBOEK

- 5.1 Ontleed die onderstaande transaksies soos in die voorbeeld aangedui. In die geval van die rekeningkundige vergelyking, dui 'n toename aan met 'n + voor die bedrag, 'n afname met 'n –" voor die bedrag en geen effek met "0". Aanvaar deurgaans 'n debietsaldo in die Bankrekening.

Voorbeeld: Lone betaal met kontanttjek, R3 230.

Transaksies:

- 1 Die eienaar, T Rasenyallo, begin die besigheid met 'n kapitaalbydrae van R140 000.
- 2 Koop 'n voertuig van Toyota Handelaars op krediet teen R234 500.
- 3 Die eienaar betaal sy persoonlike huurgeld met 'n besigheidstjek ten bedrae van R1 540.
- 4 Verkoop goedere (kosprys R3 000) op krediet aan A Adams, R6 000.

ANTWOORDBLAD: REKENINGKUNDIGE VERGELYKING

Nr.	Bates	Eienaarsbelang	Laste
Vb.	- 3 230	- 3 230	0
1	+ 140 000 ✓	+ 140 000 ✓	
2	+ 234 500 ✓		+ 234 500 ✓
3	- 1 540 ✓	-1 540 ✓	
4	- + 6 000 ✓ - 3 000 ✓	- + 6 000 ✓ - 3 000 ✓✓	

(10)

ALGEMENE GROOTBOEK VAN PATRICIA TRADERS

Dt.				Handelsvoorraad				B5	Kt.
Datum	Besonderhede	Fol.	Bedrag	Datum	Besonderhede	Fol.	Bedrag		
April 1	Balans	a/d ✓	44 600 ✓	April 1	Koste van verkope	KOJ	19 000 ✓		
30	Bank	KBJ	18 000 ✓	30	Koste van verkope	DJ	6 400 ✓		
	Krediteure	KJ	15 300 ✓						
					Balans	a/d ✓	52 500 ✓✓		
			77 900				77 900		
May 1	Balans	a/d ✓	52 500 ✓						

(9)

Dt.				Skryfbehoeftes				N8	Kt.
Datum	Besonderhede	Fol.	Bedrag	Datum	Besonderhede	Fol.	Bedrag		
April 1	Totaal	B/d	4 800 ✓						
30	Bank	KBJ	1 900 ✓						
30	Krediteure	KJ	840 ✓						
			7 540 ✓✓						

(5)

Kontantontvangstejoernaal van LUXA grasperke – Maart 2013**KOJ**

Dok	Dag	Besonderhede	Fol.	Ontleding van Ontvangste	Bank	Huidige inkomste	Koste van verkope	Debiteure kontrole	Diverse rekeninge		
									Bedrag	Fol.	Besonderhede
LL01	1	L Luxa		100 000	100 000 ✓				100 000 ✓		Kapitaal ✓
CRT 371-380	7	Dienste gelewer		3 250	3 250 ✓	3 250 ✓					
	15	B Black		1 000	1 000 ✓	1 000 ✓			1 000 ✓		Huur inkomste ✓
CRT 381-390	17	Dienste gelewer		1 660	1 660 ✓	1 660 ✓					
					105 910 ✓	4 910 ✓			101 000		

Kontantbetalingsjoernaal van LUXA grasperke – Maart 2013**KBJ**

Dok	Dag	Naam van begunstigde	Fol.	Bank	Toerusting	Lone	Brandstof	Krediteure kontrole	Diverse rekeninge		
									Bedrag	Fol.	Besonderhede
5201	2	Lawnmower Verkope en Dienste		49 500 ✓	49 500 ✓						
5202	2	Pete's Garage		1 200 ✓			1 200 ✓				
	12	Kontant		2 000 ✓		2 000 ✓					
	20	Kontant		2 200 ✓		2 200 ✓					
				54 900 ✓	49 500	4 200 ✓	1 200				

Krediteurejoernaal van LUXA grasperke – Maart 2013**KJ**

Dok	Dag	Naam van Krediteure	Fol.	Krediteure kontrole	Toerusting	Skryf-behoeftes	Diverse rekeninge		
							Bedrag	Fol.	Besonderhede
fakt 65	8	Toivo Handelaar		1 350 ✓			1 350 ✓		Skoonmaakmiddels
fakt 75	18	Blue Bells		3 000 ✓	3 000 ✓				
				4 350 ✓	3 000		1 350		

(28 ÷ 2) (14)
[38]

TOTAAL AFDELING C: 53
GROOTTOTAAL: 100